

Geografia

La geografia explora les interaccions i les interdependències complexes entre les persones i el territori, contribueix al descobriment de l'espai en què vivim, des de la referència de l'entorn local a un context global, i també serveix de guia per comprendre una realitat ecosocial en constant transformació i trobar el nostre lloc al món, reconeixent límits i buscant oportunitats davant dels reptes del segle XXI.

El territori és l'objecte d'estudi de la geografia, la finalitat és la comprensió i l'explicació holística dels processos naturals i humans que van modelant aquest territori al llarg del temps. Com a éssers amb consciència espaciotemporal, les persones necessitem aquesta interpretació de la realitat que ens envolta, així com desxifrar el moment i l'estructura social en què es desenvolupen les nostres experiències vitals. Aquesta matèria de batxillerat promou l'anàlisi geogràfica a partir de la multiescalaritat, des de l'àmbit més local fins al més global, centrada a Catalunya i Espanya, dins d'una perspectiva europea i global, necessària per conèixer i valorar críticament les realitats del món contemporani.

La comprensió d'aquestes realitats pròximes i globals és essencial per a la construcció de la personalitat de l'alumnat a l'hora de conformar la identitat pròpia i respectar la dels altres. A més, ha de constituir la base per exercir una ciutadania crítica, des dels valors democràtics fins al respecte dels drets fonamentals i la responsabilitat cívica a l'hora de construir una societat justa i equitativa en sintonia amb els objectius de desenvolupament sostenible (ODS).

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció del coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers per a la creació de productes en diversos formats, fruit de la recerca sobre qüestions rellevants, i per al disseny d'accions que puguin ser implementades en el context específic del centre i de la comunitat. De la mateixa manera, l'enfocament de la matèria ha de fer possible que l'alumnat adopti una posició convenientment justificada, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, i prengui decisions coherents davant de les problemàtiques que afecten el món on viu.

La geografia, per la seva naturalesa pràctica i per la gran quantitat de recursos digitals de contingut geogràfic que caldrà emprar, permet a l'alumnat desenvolupar-se en l'ús responsable de les tecnologies de la informació i la comunicació gràcies a les funcionalitats de les tecnologies de la informació geogràfica (TIG). Les TIG, a més de constituir un recurs bàsic per dur a terme recerques individuals i en equip, permeten plantejar el tractament interdisciplinari del territori i, com a eina de diagnòstic, presentar i comunicar eficientment conclusions i propostes de millora de l'entorn social de l'alumnat des de l'anàlisi crítica, fomentant-ne la maduresa i la participació cívica.

L'aplicabilitat de la matèria de Geografia la converteix en una disciplina clau de la societat del coneixement i de l'emprenedoria social. En un context de transformacions constants i profundes a escala global i local, la matèria de Geografia ha d'aportar una visió integral del medi natural i de la societat, i ha de tractar de despertar la curiositat innata a tota persona i aconseguir que gaudeixi dels coneixements geogràfics.

Amb aquesta finalitat, les competències específiques es fonamenten en un aprenentatge basat en la investigació dels fenòmens naturals i humans que es desenvolupen al territori i afecten la vida quotidiana de les societats actuals. Alguns d'aquests fenòmens representen reptes de futur, tot i que sovint també han constituït desafiaments en el passat. Les respostes a aquests reptes ecosocials des del pensament geogràfic requereixen l'aplicació

de sabers basats en el rigor científic, la mobilització d'estratègies i el compromís ètic amb la sostenibilitat i la solidaritat a l'hora de resoldre problemes. Per tot això, aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per gestionar eficaçment la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'alumnat haurà d'aplicar de manera integrada els sabers adquirits, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o al desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos. De la mateixa manera, ha de contribuir al desenvolupament personal i a la maduresa de l'alumnat, conformant la seva identitat i enfortint la seva empatia en assumir que vivim en una societat diversa, amb desequilibris socials i diversitat territorial, que requereixen un desenvolupament sostenible. Ha de fer possible que partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents com a persones formades i compromeses amb l'entorn on viuen, a l'hora d'aplicar els sabers bàsics adquirits per emprendre accions individuals i col·lectives.

La matèria de Geografia està vinculada a assolir els objectius generals de l'etapa de batxillerat juntament amb les competències clau, i ha de significar per a l'alumnat la conclusió d'una trajectòria de desenvolupament del pensament geogràfic forjada amb les aportacions de les matèries de l'àmbit social durant l'educació secundària, així com d'altres contextos interdisciplinaris i també les experiències personals, que s'han d'aprofitar per enriquir l'entorn d'aprenentatge de l'alumnat, tant de manera individual com grupal, connectant amb els seus interessos i atenent necessitats específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers; les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers interconnectats, en diferents situacions i contextos. Els criteris són, per tant, una referència per a l'avaluació dels aprenentatges i han de ser concretats en funció de les pràctiques i dels contextos proposats. Fomenten la participació activa de l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge, en la recerca aplicada individual o en equip i en l'elaboració de creacions pròpies contextualitzades i rellevants, així com en la comunicació eficient en públic. Tot això des de la valoració crítica i ètica del procés d'aprenentatge i, per tant, de transformació del seu entorn vital, des del respecte als drets humans i al principi de sostenibilitat.

Un currículum competencial requereix una metodologia productiva que parteixi de situacions i contextos d'aprenentatge reals i significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, a la col·laboració i a l'acció. Per aquest motiu, els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, s'han formulat amb relació a contextos on es pot desenvolupar l'aprenentatge.

Els sabers de la matèria s'estructuren en quatre blocs, que s'han de tractar des de les tres dimensions de coneixements, destreses i valors. Les transferències entre aquestes tres dimensions i la imbricació amb els quatre blocs són primordials per enfocar la matèria de manera pràctica. El primer bloc, *aproximació a la geografia*, planteja la utilització de procediments i tècniques geogràfiques en la cerca, l'anàlisi i el tractament dels recursos i de les fonts necessàries per al desenvolupament de la matèria, i proposa les metodologies oportunes que cal considerar en la geografia. Aquest apartat es pot concebre com a preàmbul del curs, o bé com a aprenentatges a desenvolupar al llarg del curs. El segon bloc, *Catalunya i Espanya a Europa i al món*, pretén servir de base per al treball de tots els sabers necessaris per assumir l'especificitat i la diversitat del territori i la seva situació en

els contextos mundial i europeu. El tercer bloc, *medi ambient i paisatges*, suposa posar en valor la diversitat de paisatges de la península Ibèrica i la caracterització dels grans conjunts naturals de Catalunya i d'Espanya. El quart bloc, *Catalunya i Espanya: territori i societat*, comporta una anàlisi geogràfica dels aprofitaments de recursos naturals, tracta les activitats econòmiques i la població com el principal factor transformador del territori, aprofundeix en les causes i les conseqüències d'aquests processos i promou la interpretació de la diversitat territorial resultant, introduint la perspectiva de la sostenibilitat, en el marc de la Unió Europea i el món. És essencial subratllar el tractament integrador que la geografia dona als fenòmens espacials, i recorda que la síntesi és un objectiu irrenunciable del pensament geogràfic, al qual han de contribuir l'enfocament interdisciplinari i la doble dimensió ecosocial.

La matèria de Geografia es concep de manera oberta i flexible perquè els i les docents, prenent com a eix vertebrador les competències específiques i els sabers bàsics, puguin adaptar les situacions d'aprenentatge a contextos de tota mena, convertint les possibles respostes als reptes ecosocials de Catalunya, d'Espanya i del món en un incentiu per a l'aprenentatge actiu de l'alumnat, per al desenvolupament del pensament geogràfic i per a la valoració de la geografia com a saber aplicat. En definitiva, per promoure la capacitat transformadora de tot el saber des de la responsabilitat cívica, basada en l'autonomia personal i el respecte a les persones i al medi natural en el context actual de canvis i incerteses.

Competències específiques

Competència 1

Cercar, seleccionar i combinar informació sobre els reptes ecosocials actuals de l'Estat espanyol, comparant fonts i analitzant-ne el nivell de fiabilitat, per desenvolupar el pensament crític i posicionar-se a favor dels objectius de desenvolupament sostenible.

Criteris d'avaluació

1.1 Qüestionar maneres de vida insostenibles i socialment injustes mitjançant la cerca i l'anàlisi geogràfica de tota mena de fonts d'informació que tractin els reptes ecosocials presents i futurs des d'arguments basats en dades analitzades.

1.2 Aportar arguments a favor de la sostenibilitat i la justícia social a Espanya, utilitzant suport digital de gràfics, imatges i cartografia per presentar en públic dades rigoroses de manera eficient.

El reconeixement per part de l'alumnat dels problemes econòmics i socials actuals de la societat comporta saber identificar-los i prendre consciència de la responsabilitat individual i col·lectiva i dels desafiaments més immediats, com l'emergència climàtica, el repte demogràfic o la gestió de recursos limitats. Són situacions que qüestionen l'equilibri entre el medi natural i els grups humans qui hi viuen i sovint formen part de processos a escala global. Una ciutadania informada ha de mantenir debats que sotmetin a un judici crític els missatges que es reben des de mitjans oficials o informals, ha de prevenir la difusió d'informacions falses o detectar la manipulació interessada. Un concepte clau serà la capacitat de cercar informació fiable i utilitzar-la per construir pensament crític. Els arguments que s'esgrimeixen en qualsevol debat públic o privat s'haurien de construir des de la fonamentació científica que aporta l'anàlisi geogràfica, rebutjant qualsevol opinió no

avalada per dades fiables, accessibles i contrastades. El desenvolupament del pensament espacial crític constitueix l'actiu més gran d'una ciutadania formada i informada que reuneixi les condicions necessàries per donar respostes ètiques davant els reptes actuals i futurs, i prevenir-ne les conseqüències no desitjades. Tanmateix, l'alumnat hauria d'arribar a reflexionar amb rigor sobre la transformació de patrons de consum insostenibles i posicionar-se a favor de l'adopció d'hàbits de vida saludables en benefici propi i de tothom, d'acord amb els objectius de desenvolupament sostenible.

Competència 2

Descobrir i analitzar la complexitat de l'espai geogràfic català, amb els elements i dinàmiques que el configuren, per valorar els diferents paisatges rurals i urbans i proposar alternatives de gestió territorial, amb criteris de sostenibilitat, equilibri i dinamisme econòmic.

Criteris d'avaluació

2.1 Trobar i transmetre els valors dels diferents paisatges rurals i urbans de Catalunya reconeixent la complexitat sistèmica del medi natural i de les activitats humanes.

2.2 Proposar alternatives de gestió territorial, amb criteris de sostenibilitat i dinamisme econòmic, a partir de l'anàlisi del territori.

La comprensió de l'espai geogràfic implica assumir-ne la complexitat com a sistema en què es combinen elements naturals i l'acció humana. Les variables seran, per tant, múltiples i interrelacionades. Tot sistema està integrat per subsistemes que, un cop desagregats, faciliten una anàlisi detallada de les seves característiques, cosa que porta a resoldre el problema de l'escala d'anàlisi. A partir de les òptiques local i global, l'escala permet delimitar el camp o la parcel·la d'estudi.

Caldrà considerar les dimensions social, econòmica, ambiental i cultural del territori i la configuració de paisatges, tant rurals com urbans, amb els seus canvis i permanències, per apreciar-ne la diversitat i els valors, així com la necessitat de gestió i preservació amb criteris de sostenibilitat i dinamisme econòmic.

La interpretació d'imatges ajuda a despertar la curiositat de l'alumnat per territoris desconeguts i a redescobrir llocs familiars, i a generar els seus propis recursos visuals des de la creativitat, incloent-hi croquis i esbossos. Com a complement a l'observació de paisatges, que també pot ser directa sobre el terreny, la cartografia i els gràfics són fonts d'informació visual valuoses.

Competència 3

Identificar i caracteritzar els medis naturals catalans i espanyols, relacionant-los amb els europeus i mundials, i amb els paisatges a què han donat lloc, per valorar-ne el grau de preservació i d'equilibri ecològic.

Criteris d'avaluació

3.1 Identificar i explicar els elements físics de Catalunya i Espanya, localitzant i reconeixent en mapes regions geomorfològiques i bioclimàtiques amb característiques comunes i específiques.

3.2 Relacionar els elements físics i l'acció antròpica en la configuració dels paisatges a diferents escales, discutint i valorant-ne el grau d'explotació, les potencialitats i els riscos.

L'anàlisi de la diversitat natural del territori adquireix sentit en examinar la gran varietat d'ecosistemes terrestres i aquàtics existents, que es reflecteixen en la xarxa d'espais naturals protegits. Des del rigor que imposa el mètode comparatiu, basat en la recerca d'analogies i diferències, tota anàlisi geogràfica ha de partir de dades i càlculs fiables que puguin ser contrastats a l'hora de descriure les característiques i la distribució d'unitats geomorfològiques, climàtiques, vegetals i hídriques.

Descobrir els trets bàsics del medi natural espanyol i català permetrà localitzar els principals conjunts paisatgístics i valorar-ne el grau de preservació. L'anàlisi dels elements físics i de l'acció antròpica permetrà interpretar la configuració d'aquests paisatges i abordar-ne els problemes ecològics, les potencialitats, els riscos i el grau d'explotació.

Competència 4

Aplicar mètodes i tècniques pròpies de la geografia per localitzar i interpretar fenòmens territorials i les seves interrelacions, plantejar investigacions, fer propostes d'actuacions i comunicar els resultats emprant el vocabulari pertinent.

Criteris d'avaluació

4.1 Emprar l'escala apropiada per localitzar i analitzar fenòmens territorials, amb el propòsit de dur a terme una recerca o per resoldre una tasca concreta, justificant les dades i els mètodes escollits.

4.2 Crear productes propis individuals o en grup, comunicant diagnòstics, formulant hipòtesis o elaborant conclusions, aplicant eficientment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG) i fent ús d'un vocabulari específic i acurat.

L'aplicació eficient dels mètodes propis de la geografia i d'altres ciències n'implica l'ús pràctic per observar, representar i explicar els fenòmens físics i humans que es desenvolupen al territori. Per les característiques integradores i el potencial visual com a font d'informació i recurs creatiu, les Tecnologies de la Informació Geogràfica (TIG) han d'adoptar una posició preferent com a eina utilitzada competentment per l'alumnat.

La localització i la distribució de fenòmens físics i humans de tota mena i a diferents escales, així com la seva evolució en el temps, són els principis bàsics de la geografia sobre els quals s'articula el pensament espacial. Les TIG n'han de desplegar el potencial per aconseguir-ho, mitjançant l'ús de mapes interactius i recursos que facilitin arguments per justificar l'extensió de cada fenomen; és a dir, delimitant regions, categories o tipologies, i reflexionant sobre el problema dels límits i de les àrees de transició. Davant de fenòmens naturals i humans complexos i en contínua transformació, la iniciativa per aportar solucions creatives a problemes reals des del coneixement rigorós és part essencial del compromís cívic.

Competència 5

Interpretar la globalització com a context de l'evolució dels sistemes econòmics i els comportaments socials recents, investigant les seves relacions de causa i efecte, per promoure el respecte a la dignitat humana i al medi ambient com a base d'una ciutadania global.

Criteris d'avaluació

5.1 Respectar i posicionar-se a favor de la dignitat humana, investigant el sistema de relacions econòmiques globalitzades i els seus efectes territorials sobre els sectors productius, i plantejar solucions raonades.

5.2 Crear productes propis que expressin la necessitat de preservar el medi natural, indagant sobre els impactes de les maneres de producció, distribució i consum a escala local i global, i proposar actuacions de millora.

L'evolució recent de les activitats econòmiques a Catalunya, Espanya i a la Unió Europea, en tots els sectors, està emmarcada dins del fenomen de la globalització, el qual contextualitza i determina les complexes relacions existents entre països i els seus sistemes econòmics. Igualment, hi ha hagut transformacions socioculturals d'un gran impacte sobre la distribució espacial de la població i els comportaments demogràfics.

La investigació dels factors causants d'aquestes transformacions i de les seves conseqüències sobre el territori i la societat obre un camp d'indagació ric d'aquestes ecodependències. Les relacions d'interdependència i d'interconnexió es poden demostrar de manera inductiva, especialment mitjançant l'estudi de casos o situacions properes i rellevants per a l'alumnat, com poden ser l'origen de béns o serveis produïts i consumits, aspectes relacionats amb l'assimilació d'idees, o comportament i estils de vida aliens a pràctiques tradicionals. En arribar a l'anàlisi dels efectes positius i negatius de la globalització, el respecte a la dignitat humana ha de prevaldre com a valor ètic d'una ciutadania global i compromesa també amb el medi ambient.

Competència 6

Reflexionar críticament sobre la cohesió territorial i les injustícies socials en els àmbits català i espanyol, mitjançant l'anàlisi de la seva diversitat d'estructures socioeconòmiques, demogràfiques i paràmetres de gènere, per fer propostes d'acció amb criteris de solidaritat, compromís i justícia social.

Criteris d'avaluació

6.1 Denunciar les desigualtats individuals i els problemes territorials, identificant-ne l'origen en processos passats i recents d'estructures socioeconòmiques, demogràfiques o paràmetres de gènere, amb un compromís a favor de la solidaritat i la cohesió territorial.

6.2 Proposar solucions a problemes relacionats amb la falta de cohesió territorial, les desigualtats socials i laborals, o per motiu de gènere, que sorgeixin de la reflexió crítica i el coneixement.

La geografia constitueix un instrument d'anàlisi de l'espai creat i ordenat per les comunitats socials. Els llocs i les regions en resulten la raó d'estudi, ja que en aquests àmbits és on es pot explicar i entendre la interdependència entre tots els fenòmens que actuen sobre l'espai. El territori és divers per múltiples factors, com la desigual localització de recursos naturals, diferents situacions demogràfiques i socioeconòmiques, teixits productius, graus d'especialització, capacitat d'innovació, dinàmiques urbanes, cultures i identitats, entre molts d'altres. És objecte de la geografia conèixer aquesta diversitat, detectar-ne les injustícies socials i fer propostes a favor de la solidaritat, la cohesió territorial i la igualtat d'oportunitats, fent especial atenció a les problemàtiques que atenyen les dones, com a éssers individuals i com a col·lectiu, per tal de contribuir a una redefinició dels rols de gènere en el marc d'una relació entre iguals.

En aquest sentit, la geografia pot contribuir a fomentar actituds tolerants, solidàries i participatives, i a rebutjar visions reduccionistes i discriminatòries, amb la finalitat de consolidar en l'alumnat la solidaritat i la cooperació com a valors per assolir la cohesió mitjançant les polítiques redistributives d'ordenació del territori i de desenvolupament regional, i potenciar l'estat del benestar.

Competència 7

Mobilitzar i valorar coneixements geogràfics per aportar solucions innovadores a contextos en transformació, millorar la vida de les persones i fomentar l'autoaprenentatge permanent.

Criteris d'avaluació

7.1 Aplicar el coneixement geogràfic sobre problemes rellevants en contextos diversos, a diferents escales, revisant críticament coneixements previs i nous.

7.2 Valorar el paper de la geografia en la resolució de problemes territorials, diagnosticant problemes i oportunitats i raonant possibles solucions.

Les aportacions del coneixement geogràfic atorguen la possibilitat de presentar alternatives a les situacions de complexitat social amb propostes de construir nous espais que millorin la vida de les persones. En aquest context per a la construcció del coneixement geogràfic, la reflexió sobre el propi aprenentatge resulta determinant com a objectiu metacognitiu. Aconseguir aquest coneixement de les possibilitats i les limitacions pròpies ha de servir per construir una forta autoestima per implicar-se i ser protagonista en la resolució de reptes ecosocials reals i propers i, per tant, incorporar-se a la vida activa i exercir funcions socials. La planificació és un procés fonamental que implica mobilitzar coneixements previs, nous i d'altres àmbits. També comporta posar en acció eines com qüestionar-se situacions,

plantejar hipòtesis, recollir dades, organitzar sistemàticament la informació recollida, tractar-la, contrastar-la amb altres evidències i extreure'n conclusions justificades.

Moltes estratègies han de ser negociades amb altres persones i requereixen el treball en equip mitjançant processos de discussió i deliberació per revisar i generar productes consensuats. La finalitat d'aquests sabers i l'aportació del pensament geogràfic conflueixen en el desenvolupament d'un autoaprenentatge permanent i un compromís cívic actiu per preveure i avaluar conseqüències i prioritzar accions a problemes rellevants o plantejar respostes innovadores.

El coneixement geogràfic esdevé fonamental en l'anàlisi i la planificació d'alternatives als diversos reptes socials i possibilita que l'alumnat faci seus els espais i els medis on desenvolupa la vida quotidiana i s'hi identifiqui territorialment i en l'exercici d'una ciutadania activa i crítica.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Aproximació a la geografia

- Obtenció, selecció i ús d'informacions de contingut geogràfic procedents de fonts diverses (cartogràfiques, estadístiques, textos, imatges, treball de camp i altres recursos digitals) per tal de localitzar i interpretar els fenòmens territorials i les seves interrelacions. Avaluació de la fiabilitat de les fonts.
- Utilització segura de dispositius tecnològics i aplicacions informàtiques, valorant les seves aportacions a l'estudi de la geografia.
- Realització de treballs d'indagació geogràfica individuals o en grup que comportin la interpretació de dades i la verificació de les hipòtesis formulades. Comunicació dels resultats d'una recerca mitjançant presentacions, emprant les tecnologies de la informació geogràfica (TIG) i la terminologia específica en la descripció, l'explicació i la valoració dels fenòmens estudiats.
- Identificació de les causes i les conseqüències dels fenòmens estudiats, així com la seva distribució espacial i la simultaneïtat de factors implicats en determinats processos.

- Lectura, interpretació i comparació de diferents documents cartogràfics (plànols i mapes de diferent natura, imatges, croquis) a diferents escales. Anàlisi de fenòmens globals a escales regionals i locals.
- Incorporació de la perspectiva de gènere en els estudis geogràfics.
- Presa de consciència del caràcter exhaurible dels recursos i de la necessitat d'una producció respectuosa amb el medi ambient i d'unes pautes de comportament individual i col·lectiu responsable. Apreciació de la diversitat de paisatges i de la necessitat de la seva gestió i preservació.
- Valoració del coneixement geogràfic i elaboració de propostes de gestió i millora del territori per revertir la crisi global a l'era de l'antropocè.

Catalunya i Espanya a Europa i al món

- Localització i situació geogràfica de Catalunya i Espanya al món mitjançant mapes de relleu, bioclimàtics i polítics i mitjançant tècniques de geoposicionament. Comparació de la posició relativa d'Espanya al món en diferents indicadors socioeconòmics.
- Identificació de les transformacions i dels desequilibris d'un món globalitzat, desigual i en canvi constant, localitzant i caracteritzant els centres de poder i les grans àrees socioeconòmiques i geopolítiques mundials. Distinció de les seves causes i conseqüències. Amenaces i oportunitats per a Catalunya i Espanya. Valoració del comerç just.
- Valoració de les intervencions de les institucions internacionals en la presa de decisions polítiques, econòmiques i socials, així com de la cooperació internacional. Diagnòstic dels compromisos amb els objectius de desenvolupament sostenible.
- Anàlisi de la posició d'Espanya dins la Unió Europea: diversitat de medis, països i paisatges. De la construcció de la Unió Europea a l'actualitat: la seva influència en situacions quotidianes. Desequilibris territorials i polítiques de cohesió mitjançant mapes i indicadors socioeconòmics de l'Europa de les regions.
- Valoració de l'organització administrativa a l'Estat espanyol. Distinció i valoració de la diversitat de competències territorials de les administracions. Caracterització de Catalunya com a nació i com a comunitat autònoma. Debat raonat de l'encaix entre Catalunya i Espanya. Comparació de diferents models organitzatius: de la centralització a la descentralització.
- Estudi de la diversitat i la cohesió territorial en els àmbits català i espanyol. Coneixement dels principals plans territorials de Catalunya: debat sobre les polítiques de cohesió i de desenvolupament regional. Debat sobre el futur de l'estat del benestar.

Medi ambient i paisatges

- Anàlisi dels elements físics, geomorfològics i climàtics, i de l'acció antròpica en la configuració dels paisatges de la península Ibèrica. Caracterització dels grans conjunts naturals de Catalunya i Espanya.
- Tractament de problemes ecològics i dels efectes sobre les activitats humanes: pèrdua de biodiversitat, de sòls, contaminació, gestió de l'aigua i gestió dels residus. Debat sobre el

problema dels transvasaments. Anàlisi de riscos d'origen natural i humà en determinats casos. Introducció del concepte d'antropocè.

- Conscienciació sobre l'emergència climàtica: canvis en els patrons termopluviomètrics; causes, conseqüències i mesures d'adaptació. Anàlisi de les afectacions als diferents medis peninsulars: les sequeres. Estratègies d'interpretació del temps i alertes meteorològiques.

- Debat sobre els canvis del model de desenvolupament. Identificació dels principals recursos energètics i primeres matèries. Definició de recurs natural des d'una perspectiva social, considerant les variables d'ús, abús i escassetat. Aplicació del principi de sostenibilitat. Debat sobre les energies renovables.

- Localització, identificació de problemàtiques i condicionants dels paisatges catalans i espanyols, analitzant de manera específica en el cas català la problemàtica de les àrees de muntanya i del litoral. Coneixement i valoració de les polítiques de protecció, conservació i millora ambiental de les diferents administracions. La problemàtica del delta de l'Ebre.

Catalunya i Espanya: territori i societat

- Anàlisi de la distribució, l'estructura i la dinàmica natural de la població a Catalunya i Espanya: el creixement vegetatiu, el saldo migratori i el procés d'envelliment. Identificació i valoració dels canvis i permanències en relació amb els models de fecunditat i familiars. Anàlisi crítica sobre el problema de l'atur, la precarització i l'ocupació femenina en el mercat laboral. Identificació dels impactes econòmics i culturals dels fluxos migratoris: respecte per la diversitat cultural, assumint els valors democràtics de la convivència i el respecte.

- Anàlisi del fet urbà a Catalunya i Espanya, les seves funcions i relacions d'interdependència amb el territori: de l'especialització funcional de la ciutat central a la urbanització difusa. Identificació dels factors d'exclusió social, els desequilibris i les desigualtats internes i la seva localització espacial. Comparació de models de ciutats sostenibles i debat sobre la mobilitat. Influència de la planificació urbana i reconeixement de les formes de participació ciutadana i gestió de la mateixa localitat.

- Reflexió i conscienciació de les diferents maneres de vida als nostres entorns urbans o rurals, en funció del gènere, l'edat, la classe social, l'opció afectivosexual, l'ètnia, la cultura o les habilitats físiques i mentals. Sensibilitat per reivindicar entorns confortables per a totes les persones, rebutjant qualsevol discriminació.

- Caracterització dels canvis i de les permanències en l'espai rural català i espanyol: d'una economia agrària a una de serveis i turisme. Anàlisi de la dimensió social, econòmica, ambiental i cultural dels paisatges rurals. Valoració de la industrialització de l'agricultura, la ramaderia i la pesca en el marc de la Unió Europea i el món: pràctiques sostenibles i insostenibles. Indagació de petjades ecològiques i del valor socioambiental dels productes agroalimentaris i forestals de proximitat.

- Caracterització del teixit industrial català i espanyol: singularitats, nuclis i eixos. Apreciació dels canvis en el model de desenvolupament industrial pel que fa a les dimensions socials, econòmiques, ambientals i paisatgístiques que se'n deriven. Identificació de les tendències i problemàtiques de la indústria catalana i espanyola en el marc de la Unió Europea i del món: processos de reestructuració productiva i deslocalització a escala global. Avaluació d'empremtes ecològiques i la dependència energètica.

- Anàlisi del creixent protagonisme dels serveis i de la seva heterogeneïtat. Relacions entre producció, distribució i venda. Anàlisi crítica d'empremtes ecològiques, estructura sociolaboral, responsabilitat social corporativa i dels consumidors. Estudi de casos: models insostenibles de serveis i alternatives. Discussió sobre l'economia digital: impacte de l'economia col·laborativa i nous models de negoci en el context global i de la Unió Europea.

- Anàlisi del paper econòmic i la incidència mediambiental dels territoris i ciutats amb alta dependència del turisme. Valoració dels serveis socials i les polítiques referides a l'educació i la sanitat.